

РИТМІЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ДИРЕКТИВНИХ ІНТЕНЦІЙ В АНГЛОМОВНОМУ ПРИТЧОВОМУ ДИСКУРСІ

Мусієнко Ю.А.

Київський національний лінгвістичний університет

julia_musienko@mail.ru

This paper focuses on the study of rhythmic organization of directive intentions in English parables. A complex research method to the analysis aimed at defining cognitive and pragmatic peculiarities of rhythm in English parables has been designed. With reference to the results of the auditory and acoustic analysis the interaction between prosodic features, rhythm in particular, and pragmatic peculiarities of directive intentions realization in English parables have been defined.

Key words: *prosodic features, rhythm, auditory analysis, acoustic analysis, directive intentions, auditory and acoustic analysis.*

Невід’ємним просодичним параметром, що функціонує як певний каркас в організації мовлення, є ритм – лінгвістичне поняття, що реалізується за рахунок взаємодії лексичних, синтаксичних і просодичних засобів [4, с. 139]. Відомо, що ритм взаємодіє із смислом висловлювання і зазвичай зумовлюється ним [1, с. 81; 2; 3], оскільки наративна семантична зв’язність тексту у взаємодії із носієм свідомості у процесі його декодування втілюється у когнітивний зміст [5, с. 277]. Ритм передає ставлення мовця до притчі та відображає внутрішнє налаштування, виражене в авторській специфіці лексико-семантичного наповнення повчального тексту, його синтаксичній організації, композиційній побудові та загальній тональності.

У зв’язку з цим, мовленнєвий ритм розглядається як “конструкт когнітивної системи”, що організовує сприйняття мовлення [6, с. 527]. Просодичні ж параметри англійської притчі у ритмічному аспекті уможлиблюють нас стверджувати, що ритм передає ставлення мовця до промови повчального тексту та відображає внутрішнє налаштування. Порівнюючи ритміку проаналізованих нами повчальних текстів (95 англійських притч), можна простежити тенденцію до варіативності ритму залежно від прагматичних фокусів та емоційної насиченості тексту.

Досліджуючи ритмічну будову англійського мовлення у площині особливостей кодування і декодування звукової інформації комунікантом, Дж. Лавер [6, с. 526] висуває гіпотезу про те, що ритм як компонент глибинного плану інтонаційної системи доцільно розглядати як одну з когнітивних стратегій, спрямованих на формування мовних моделей. З

огляду на це, автор визначає ритм як усталений конструкт когнітивної системи людини, що сприяє адекватному сприйняттю мовлення та ідентифікації різних емоційно-модальних значень. Аудитивний аналіз експериментального матеріалу показав, що ритмічна будова мовлення дозволяє слухачеві декодувати лінгвокогнітивну структуру висловлення, яка утворюється завдяки відносній проміантності наголошених і ненаголошених складів у часі.

Узагальнення результатів фонетичного експерименту свідчить про те, що взаємодія ритму з усіма підсистемами інтонації відбиває когнітивні стратегії формування емоційно-прагматичного потенціалу висловлення. Так, плавний, легатоподібний ритм, властивий висловленням із високим рівнем емоційно-прагматичного потенціалу, формується за рахунок регулярного чергування наголошених і ненаголошених складів у середині інтонаційної групи. Функціонування ритму такого різновиду пов'язується із вираженням глибоких і щирих почуттів, коли, наприклад, мовець-носій мови відверто висловлює позитивну оцінку головного персонажа, захоплення його високими моральними якостями.

Наприклад: \So § it is •with us. || If we are wise, | we will listen •to § and follow wise counsel. || In life, § we can't go back. || We need to find joy | in good choices § and experience sorrow § for opportunities lost.|| (Both Glad and Sad).

Висловленню властива чітка, сповільнена вимова майже всіх складів інтоногруп. Іntenцією мовця є висловлення позитивного ставлення до героя притчі та вираження емоційного насичення й прагматичної ціленастанови повчального фрагменту за допомогою високого тонального рівня початку інтоногруп, розширеного тонального діапазону, пологих спадних ядерних тонів на тлі помірного темпу і гучності. Тісний семантичний зв'язок між інтоногрупами, про що сигналізують короткі та перцептивні паузи й однаковий тональний рівень на стиках інтоногруп, сприяє цілісності сприйняття інформації. До того ж, паралелізм інтонаційної організації (*We need to find joy | in good choices § and experience sorrow § for opportunities lost.||*) створює плавний ритм і допомагає слухачеві зосередитись на логічному центрі висловлення.

Результати аудитивного аналізу директивних висловлень на позначення негативної етичної ідеї свідчать про те, що стакатоподібний

ритм є для них типовим, за рахунок якого мовець виражає свої негативні емоції, кодуючи мораль притчі. При цьому максимальне емоційне збудження (обурення, осуд) мовця надає директивному висловленню рівень високого емоційно-прагматичного потенціалу та оформлюється високою гучністю, вузьким тональним діапазоном, високим тональним рівнем, високим спадним термінальним тоном, верескливим, різким тембром. Наприклад: "*Gimmie a ¹break ^{pal}. || -I ¹sent you ¹two ¹boats ^ξ and a ¹chopper*" (Help Yourself).

Результати акустичного аналізу засвідчили, що директивним висловленням притч притаманні такі частотні ознаки, як реалізація в розширеному тональному діапазоні з локалізацією максимумів ЧОТ у ритмогрупі, яка, на думку мовця, містить найсуттєвішу інформацію. Така ритмогрупа потребує додаткового виділення, а саме за рахунок частотних змін.

Важливою інтонаційною ознакою, що не лише відбиває специфіку функціонування частоти основного тону у притчовому дискурсі, але й задає її певну ритмічну тенденцію, є тональний рівень початку та завершення інтоногрупи. Як показали результати акустичного дослідження, усі директивні висловлення притч розпочинаються з певного, типового для мовлення мовця, рівня ЧОТ. Однак, прослідковуються певні відмінності *тонального рівня початку і завершення інтоногрупи в залежності від етичної ідеї притчі (позитивної чи негативної)*. Як приклад, проаналізуємо мелодійне оформлення фрагменту директивного висловлення притчі з позитивною і негативною етичними ідеями. Розглянемо деякі приклади нижче.

Висотнотональний рівень початку синтагми притчі з позитивною етичною ідеєю, яка готує слухача до процесу декодування директивної інтенції, реалізується у середньо-підвищеній зоні. Наприклад: "*This ¹simple ¹story ^ξ contains a ¹powerful ¹lesson*".

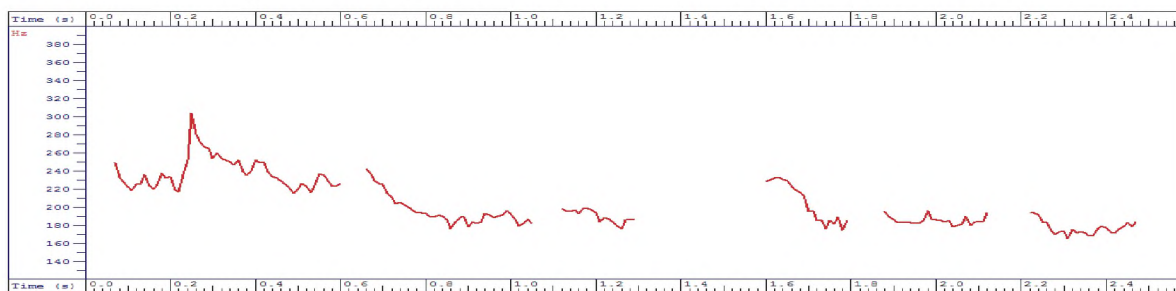

Рис. 1. Графічна інтерпретація частоти основного тону висловлення
“*This simple story contains a powerful lesson*”

Разом з тим, завершення синтагм у цьому висловленні реалізується у середньо-зниженій зоні, що й створює певну категоричність і серйозність. Крім цього, локалізація тонального максимуму на емоційно-оцінювальному прикметнику (*simple*) допомагає слухачеві виокремити емоційний акцент висловлення у поєднанні з низьким спадним термінальним тоном у другій синтагмі, що й сприяє декодуванню наступного директивного висловлення.

З іншого боку, зафіксована варіативність тонального рівня початку та завершення інтоногрупи директивних висловлень з негативною етичною ідеєю дещо відрізняється. Високий тональний рівень початку інтоногрупи та його поступове зниження наприкінці передають схвильований стан мовця, його переживання; відображають бажання допомогти слухачеві в процесі декодування моралі притчі. Наприклад: *Sometimes § struggles § are e\actly what we need in our life. ||* (Struggle).

Рис. 2. Графічна інтерпретація частоти основного тону висловлення
"*Sometimes struggles are exactly what we need in our life*"

При цьому, впевненість мовця у правильності своєї оцінки декодується також за рахунок високого спадного термінального тону та спадної ковзної шкали; рівний рух тону у затакті інтоногрупи та придиховим тембром асоціюється з переживанням і співчуттям мовця.

Реалізація повчальності сприймається як емоційно насичена, перш за все, за рахунок чергування спадного висхідного термінального тону з підвищенням гучності та середньо-зниженого спадного ядерного тону з пониженням гучності та сповільненням темпу. Такий просодичний прийом уможливорює декодування комунікативного центру директивного висловлення. Зазначимо, що помірна гучність і темп, плавний регулярний ритм, чітке виділення кінцевих слів додають висловленню м'якого, доброзичливого і переконливого звучання, привертаючи увагу слухача до термінальної частини повчального фрагмента притчі.

Література

1. Антипова А. М. Ритмическая система английской речи / Антонина Михайловна Антипова. — М. : Высшая школа, 1984. — 199 с.
2. Васік Ю. А. Ритмічна організація англомовного політичного дискурсу (експериментально-фонетичне дослідження на матеріалі промов сучасних політиків Великої Британії) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук : спец. 10.02.04 "Германські мови" / Ю. А. Васік. — Донецьк, 2008. — 19 с.
3. Скрипняк Т. Л. Здійснення мовленнєвого впливу на реципієнта у проповіді / Т. Л. Скрипняк // Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських і германських мов і літератур : матеріали IV Міжвуз. конф. молодих учених. — Донецьк, 2006. — Ч. 1. — С. 76—77.
4. Соколова М. А. Практическая фонетика английского языка / М. А. Соколова, К. П. Гинтовт, Л. А. Кантер. — М. : Владос, 1997. — 384 с.
5. Hatch E. Discourse and Language Education / E. Hatch. — Cambridge, N.Y., Port Chester, Melbourne, Sydney : Cambridge University Press, 1992. — 334 p.
6. Laver J. Principles of Phonetics / John Laver. — Cambridge : Cambridge University Press, 1994. — 707 p.